

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ СТАНДАРТ
«Қазақстан Республикасының минералдық шикізаты кешенді қайта өңдеу жөніндегі
ұлттық орталығы» РМК

1. Жалпы ереже

1.1. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт (бұдан әрі – Стандарт) «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 2-тармағына, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органы бекіткен сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларына сәйкес әзірленді.

1.2. Стандарт Кәсіпорын қызметінің ерекше салаларында: ғылыми зерттеулерде (ҒЗТҚЖ), минералды шикізаттың технологиялық сараптамасында, зертханалық сынақтарда және мемлекеттік сатып алуда сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған шектеулер, міндеттер мен практикалық құралдар жүйесін білдіреді.

1.3. Стандарттың қолданылуы Кәсіпорынның (Алматы қ.) бас кеңсесінің, сондай-ақ оның барлық өңірлік филиалдардың барлық қызметкерлері үшін экстерриториалды және міндетті.

2. Қызмет бағыттары бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы ерекше ережелер

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту мақсатында қызметкерлердің қызметі функционалдық аймақтарға бөлінеді:

2.1. Ғылыми зерттеулер (ҒЗТҚЖ) және инжиниринг саласында:

- Мүдделер қақтығысын болдырмау және авторлық құқықты қорғау: Ғылыми-өндірістік қызметінде Кәсіпорын авторлық құқықты қатаң сақтауды және плагиаттаға жол бермеуді қамтамасыз ету. Егер жұмыстардың авторлары, бірлескен авторлары немесе орындаушылары олардың жақын туыстары, жұбайлары немесе жекжаттары болса, ғалымдар мен сарапшыларға ғылыми есептер мен ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін бағалауға, рецензиялауға немесе қабылдауға қатысуға тыйым салынады.
- Гранттардың ашықтығы: Гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру (БНҚ) жобалары бойынша еңбекақы төлеу қорларын, ғылыми нәтижелерді коммерцияландырғаны үшін сыйлықақыларды және ғылыми дәрежелер үшін қосымша ақыларды бөлу хаттамаларды міндетті түрде жариялай отырып, ғылыми-техникалық кеңестің ашық отырыстары арқылы жүзеге асырылуға тиіс.
- Зияткерлік меншікті қорғау: Коммерциялық деректерді, патенттерді, ноу-хауды және Кәсіпорынның аралық сынақ нәтижелерін ресми шарттарды айналып өтіп, үшінші тұлғаларға (жеке тау-кен компанияларын қоса алғанда) беруге тыйым салынады.

2.2. Шикізатты сараптау және зертханалық сынақтар саласында:

- Сынақтардың тәуелсіздігін қамтамасыз ету: Сараптамалық және зертханалық бөлімшелердегі басқару процестері талдау нәтижелеріне субъективті әсер ету тәуекелдерін азайтуға бағытталған. Технологиялық талдауға түскен кендер мен минералдық шикізат сынамаларына жекеленген таңбалау жүйелерін (цифрлық, литрлік, түсті немесе графикалық идентификаторларды пайдалана отырып) қолдану көзделеді. Бұл тетік зерттеудің бастапқы нәтижелерін қалыптастыру сәтіне дейін

жер қойнауын пайдаланушының атауы туралы мәліметтерге қол жеткізуді шектеуді қамтамасыз етеді.

- Сыртқы қатысушылармен өзара іс-қимылды регламенттеу: технологиялық зерттеулер жүргізу процесінде сарапшы-орындаушылардың тапсырыс берушілердің (жер қойнауын пайдаланушылардың) өкілдерімен өзара іс-қимылы Кәсіпорынның бекітілген регламенті шеңберінде тек қана өндірістік және ғылыми-техникалық мәселелер бойынша жүзеге асырылады.
- Сараптама қорытындыларының объективтілігі мен тәуелсіздігіне әсер етуі мүмкін реттелмеген, жеке консультациялар мен келіссөздер жүргізуге жол берілмейді. Ғылыми-өндірістік қызметтің барлық ресми сұраулары, аралық және қорытынды нәтижелері сыртқы қатысушыларға қатаң уәкілетті менеджерлер арқылы немесе кәсіпорынның белгіленген құжат айналымы арналары арқылы беріледі.

2.3. Сатып алу және қамтамасыз ету саласында:

- «Техникалық лоббирлеуге» тыйым салу: Сараптама комиссияларының мүшелеріне техникалық ерекшеліктерді дайындау кезінде зертханалық және өнеркәсіптік жабдықтарды сатып алуға белгілі бір брендке немесе компанияға әлеуетті жеткізушілер шеңберін қасақана тарылтатын талаптарды ұсынуға тыйым салынады.
- **Міндетті комплаенс-бақылау:** Комплаенс-қызмет гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру (БТҚ) бойынша сатып алулар туралы шарттарды жасасқанға дейін аффилиирленудің жасырын тәуекелдерін, мүдделер қақтығысын, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын бұзушылықтарды анықтау мақсатында сатып алу бастамашылары ұсынған контрагенттерді тексеру материалдарына міндетті түрде сараптама жүргізеді.

3. Кәсіпорын қызметкерлері үшін бірыңғай сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер

3.1. Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 12-бабына, осы Стандартқа сәйкес Кәсіпорында барлық қызметкерлердің (осал лауазымдарды атқаратын адамдардың ерекше бақылауымен) сақтауға міндетті, сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулердің мынадай жүйесі белгіленеді және бекітіледі:

- **Қызметтік өкілеттіктерді пайдалануға тыйым салу:** Қызметкерлерге өзінің лауазымдық жағдайын, Кәсіпорынның беделін немесе қызметтік ақпаратын (геологиялық деректер базасын, жабық сараптамалардың нәтижелерін және ҒЗТҚЖ жоспарларын қоса алғанда) жеке мүддесі үшін, сондай-ақ жақын туыстарының немесе үшінші тұлғалардың мүддесі үшін пайдалануға қатаң тыйым салынады.
- **Сыйлықтар мен заңсыз сыйақыларды қабылдауға тыйым салу:** Жеке және заңды тұлғалардан (жер қойнауын пайдаланушылар мен жабдықтарды жеткізушілерді қоса алғанда) кез келген сыйлықтарды, ақшалай қаражатты, бағалы қағаздарды, несиелерді, қызметтерге, ойын-сауыққа, демалысқа, көлік шығындарына және еңбек міндеттерін орындау шеңберінде жасалған әрекеттері немесе әрекетсіздігі үшін олардың пайдасына өзге де шығыстарды қабылдауға тыйым салынады.
- **Жақын туыстарының бірге қызметі істеуге шектеу:** Қолданыстағы заңнамаға сәйкес жақын туысқан немесе неке бойынша туысқан адамдардың бір-біріне тікелей бағыныстылығын немесе есеп беруін көздейтін лауазымдарды атқаруына жол берілмейді.
- **Контрагенттердің қызметіне қатысуға тыйым салу:** Кәсіпорын қызметкерлеріне РМК қызметтерін жеткізушілер, мердігерлер немесе тікелей тапсырыс берушілер болып есептелетін коммерциялық ұйымдардың құрылтайшыларының, акционерлерінің, басқару органдарының немесе атқарушы органдарының құрамына кіруге тыйым салынады.

- **Жасырын коммерциялық қызметке (бәсекелес мүддеге) тыйым салу:** Бөгде ұйымдар мен жеке жер қойнауын пайдаланушыларға РМК қызметінің бейініне байланысты немесе қызметкерлердің жеке мақсаттары үшін кәсіпорынның материалдық-техникалық базасы мен зияткерлік меншігін пайдалана отырып орындалатын ақылы консультациялық, сараптамалық немесе ғылыми-зерттеу қызметтерін көрсетуге тыйым салынады.

3.2. Осы шектеулердің сақталуы үздіксіз бақылауға жататын осал лауазымдар тізбесіне мыналар кіреді: бас директор, оның орынбасарлары, өңірлік филиалдардың директорлары, бас есепшілер, мемлекеттік сатып алу қызметінің басшылары мен қызметкерлері, қаржылық жауапты тұлғалар, Ғылыми-техникалық кеңестердің (ҒТК) мүшелері, ғылыми-зерттеу зертханаларының басшылары, сарапшылар.

3.3. 3.2-тармақта көрсетілген лауазымдарды атқаратын адамдар осы Стандартпен танысып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді сақтау жөніндегі жеке міндеттемеге қол қоюға міндетті (1-қосымша). Міндеттемеге қол қоюдан бас тарту тәртіп бұзушылық ретінде бағаланады.

4. Ішкі құжаттамалық комплаенс-мониторинг

4.1. Кәсіпорынның өндірістік, сараптамалық және сатып алу қызметіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы кедергілердің сақталуын бақылау, бас кеңсе мен филиалдардың қағаз құжат айналымы, тұрақты түрде физикалық аудит арқылы жүзеге асырылады.

4.2. Ғылыми-зерттеу зертханаларының басшылары мен мемлекеттік сатып алу бөлімінің бастығы барлық қабылданатын құжаттардың, техникалық ерекшеліктердің, наряд-рұқсаттардың және қағаз жеткізгіштердегі сараптамалық қорытындылардың сақталуын, хронологиялық реттілігі мен түпнұсқалығын қамтамасыз етуге дербес жауапты болады.

4.3. Жоспарлы комплаенс-талдау жүргізу: Алқалы органдар мен комиссиялар қызметінің материалдарын қоса алғанда, кәсіпорынның ішкі құжаттамасына тоқсан сайынғы жоспарлы комплаенс-талдау жүргізу, сондай-ақ ғылыми-зерттеу зертханаларына кіруді шектеудің белгіленген режимінің сақталуына мониторинг жүргізу.

5. Байланыс арналары және өтініш берушілерді қорғау

5.1. Кез келген адам стандарттың бұзылуы туралы жасырын немесе ашық түрде хабарлай алады:

- Тікелей қорғалған электрондық комплаенс арнасы;
- Арнайы сенім телефоны (жалпы қабылдау бөлмесін айналып өту);
- Бас кеңседе және филиалдарда орнатылған «Сыбайлас жемқорлық мәселелері бойынша өтініштер үшін» пошта жәшіктері

5.2. Сыбайлас жемқорлық фактілері туралы анонимді хабарламалар, егер оларда қолданыстағы заңнамаға сәйкес дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы мәліметтер болса ғана қаралуға және тексерілуге жатады

5.3. Сыбайлас жемқорлық туралы хабарлаған тұлғаның құпиялылығын қамтамасыз ету Кәсіпорынның сөзсіз басымдығы болып табылады. Сыбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарлаған қызметкерді қандай да бір қудалау тәртіп бұзушылық деп танылады және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес кінәлі адамдарды тәртіптік жауаптылыққа тартуға әкеп соғады.

6. Комплаенс- қызметінің мәртебесі және тергеу жүргізу

6.1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметі Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарын сақтауды қамтамасыз ету кезінде тәуелсіз болып табылады, Кәсіпорынның Бас директорына есеп береді, ал әдіснама мәселелері бойынша – ҚР Мемлекеттік қызмет істері агенттігі үйлестіреді.

6.2. Негізделген комплаенс-сигнал алған жағдайда, комплаенс-қызмет ішкі тергеуді бастайды

6.3. Тәртәп бұзушылықтарды тіркеу және тәуекелдерді бағалау үшін кәсіпорынның жұмыс комиссиясы құрылады. Комплаенс-қызметтің басшысы оның қызметіне ерекше пікір белгілеуге және қорытынды хаттамада ұсынымдарды қарауға енгізу құқығымен Тәуелсіз комиссия мүшесі ретінде қатысады.

6.4. Тергеу жүргізу барысының толықтығы мен объективтілігін қамтамасыз ету мақсатында комплаенс-қызмет» Кәсіпорынның барлық ақпарат көздерінен толық мәліметтер, құжаттар мен ауызша түсініктемелер алуға құқылы.

7. Жауапкершілік және ашықтық

7.1. Осы Стандарттың талаптарын бұзу тәртіп бұзушылық болып табылады және тәртіптік жаза шаралары қолданылады, ал қылмыс құрамының белгілері болған кезде материалдар дереу Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органдарына беріледі.

7.2. Стандарт мәтіні қазақ және орыс тілдерінде, сондай-ақ Комплаенс-қызметі анықталған тәуекелдер туралы жыл сайынғы есептерді Кәсіпорынның интернет-ресурсының басты бетінде міндетті түрде мерзімсіз орналастырылуға жатады.

«ҚР МШКҚ ҰО» РМК
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы
стандартына
1- қосымша

ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ШЕКТЕУЛЕРДІ САҚТАУ МІНДЕТТЕМЕСІ
ФОРМАСЫ

Мен,

_____,
(ТА-Ж толық, атқаратын лауазымы)

_____,
(филиалдың-құрылымдық бөлімшенің атауы, лауазымы)

: «ҚР МШКҚӨ ҰО» РМК Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартына сәйкес осал болып табылатын сыбайлас жемқорлыққа қарсы келесі шектеулерді ресми растаймын және қатаң сақтауға міндеттенемін:

1. Кәсіпорынның, тиісті саланың уәкілетті органының (Қазақстан Республикасы Индустрия және құрылыс министрлігі) беделін түсіретін немесе менің бейтараптығыма негізді күмән тудыратын әрекеттерді (әрекетсіздіктерді) жасамау.
2. Өзінің лауазымдық жағдайын, ұйымның беделін немесе кәсіпорынның құпия ғылыми, геологиялық және сараптамалық деректерін жеке мүддесі үшін, сондай-ақ өзі, өзінің жақын туыстары немесе аффилиирленген компаниялары үшін материалдық немесе бейматериалдық пайда алу мақсатында **пайдаланбау**.
3. Маған контрагенттер, жер қойнауын пайдаланушылар немесе Кәсіпорын жеткізушілері қызметтік міндеттерін орындауға байланысты ұсынатын кез келген материалдық сыйақылардан, қызметтерден, сыйлықтардан, ақшалай қаражаттардан және өзге де игіліктерден **үзілді-кесілді бас тарту**.
4. Кәсіпорында өзінің жақын туыстарымен (ата-аналарымен, жұбайларымен, бауырларымен, әпкелерімен, балаларымен, аталарымен, әжелерімен, немерелерімен) немесе жекжаттарымен тікелей бағыну немесе бақылау жағдайында бірлескен жұмыс **жүргізбеу**.
5. Бөгде ұйымдарға РМК Ғылыми-өндірістік бейінімен бәсекелес қызығушылық тудыратын жасырын немесе айқын ақылы сараптамалық, талдамалық және консультациялық **қызметтер көрсетпеу** және патенттердің, ноу-хаудың және Кәсіпорынның зияткерлік меншігінің толық сақталуын **қамтамасыз ету**.
6. 1 (бір) жұмыс күні ішінде мені сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға итермелеу әрекеттері немесе нақты не ықтимал мүдделер қақтығысының белгілерінің туындауы туралы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтіңе **дереу** хабарлау.

Маған Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың және осы Міндеттеменің талаптарын бұзу немесе тиісінше орындамау тәртіп бұзушылық деп танылатыны және Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сәйкес тәртіптік жауаптылыққа тартуға әкеп соғатыны түсіндірілді.

Мен Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың ережелеріне жазбаша түсініктеме алдым,
міндеттеменің мәтіні маған толық түсінікті.

«____» _____ 2026 ж. Қолы: _____ (_____)